

gemeenschap het aan zichzelf verplicht laagster te zijn van haar eigen verleden, in haar eigen geschiedenis. Ze heeft er zich helemaal naar gezet, zowel in haar structuren als in de formulering van een gemeenschappelijke lotsbestemming, naar dewelke de groep collectief moet streven.

In de Afrikaanse samenlevingen wordt het geheugen als mechanisme van bewaring en productie, van herlezing en reactualisering van het verleden in de eerste plaats door het gesproken woord geschraagd.

In de geschreven taal verleent, waar nodig en anderhand, de mogelijkheid tot distantiëring. Het kan leiden tot een kritische blik en soms zelfs tot inventarisering van het verleden. De oraliteit daarentegen draagt de kiemen van haar kwetsbaarheid en sterfelijkheid in zich; in functie van haar voortbestaan en duurzaamheid, legt zij een taalgebruik en een denkstructuur op die in de eerste plaats

gefundeerd zijn op beelden en symbolen, op evocatie en vertelling, op emotionele lading. De relatie tot het verleden krijgt er een mythisch karakter door. De mythe biedt als voornaamste voordeel dat zij bewaard en onderhouden wordt om zelf doorgegeven te worden aan toekomstige generaties. De mogelijkheid tot kritische afstand tegenover het eigen verleden wordt bovendien sterk tegengehouden door de zwakte van het individu. Elk individu is herleidbaar tot de groep, tot de gemeenschap.

De herinnering die op het gesproken woord steunt, wordt door heel de gemeenschap gedragen. De herinnering wordt mythisch woord. In haar geheugenfunctie gaat de mythe selectief te werk. Ze fixeert en mumificeert het verleden in het heden. Terzelfder tijd worden de gemeenschapsvormende kwaliteiten overdreven gevaloriseerd en tot de belangrijkste sociale waarden verheven. En

daar situeert zich de kwetsbaarheid van de Afrikaanse gemeenschappen: het behoud van de identiteit gebeurt via haar eigen overdreven valorisering, wat makkelijk leidt tot de negatie van de ander als etnisch, tribaal of regionaal vreemde groep.

Het collectieve geheugen onthoudt slechts die elementen die de groep in een defensieve positie plaatsen tegenover de anderen, en kent hen een overdreven dimensie toe. Op die manier blijkt het potentiële risico van genocidaire neiging aanwezig in de meeste Afrikaanse maatschappijen die geconfronteerd worden met armoedeproblemen en de banalisering van geweld.

Vertaling:

Clara van den Broek & Peter Anthonissen.

DEMONSTRATORS AND PROVOKE A CIVIL WAR. DEPUTIES WERE TO BE ASSASSINATED UPON ENTRY OR EXIT FROM

RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994

ontmoet, zij die de genocide als bij wonder overleefd hebben, zij die hadden moeten sterven zoals Yolande Mukagasana. Yolande schrijft boeken, ze ontplooit, met de beperkte middelen die ze tot haar beschikking heeft, een enorme activiteit om de wereld toe te spreken. Ze wil niet alleen dat de mensen weten wat er gebeurd is, ze wil ook weten waarom. Het symbolische eerherstel van de doden heeft enkel nut als ook de levenden er bij gebaat zijn. Daarom moet de waaromvraag gesteld worden. Het 'waarom' is essentieel voor de voorstelling. In feite is de voorstelling opgebouwd rond een zeer

oud verhaal, dat we zowel bij de Grieken als in het Nô-theater aantreffen: de doden komen de levenden verstoren. Hoe kunnen de doden ons vandaag de dag beter verstoren dan via het communicatienetwerk?

JEAN-MARIE PIEMME: Ik heb het werk niet opgestart, ik ben er gaandeweg bij betrokken geraakt. Ik zag er voor mezelf een geweldige gelegenheid in om te begrijpen. Over het algemeen schrijf ik niet omdat ik weet en wil overdragen wat ik weet. Ik schrijf om te

RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994

IGALI WERE IN THE DEMONSTRATION. RGF AND INTERHAMWE PROVIDED RADIO COMMUNICATIONS. 4. INFORMANT

alige Zaïre de opmars van een militaire alternantie onder leiding van Laurent Kabila. Deze snelle en succesvolle bevrijdingsstrijd geniet de volle steun van de VS. De aanhoudende vluchtelingen crisis in de oostelijke provincies van het desastreuze Mobutu-regime betekenen een zorgwekkende destabilisatie in de centraal-Afrikaanse regio. Een rapport uit 1996 van het Strategic Studies Institute van het Pentagon maakt onomwonden duidelijk waarom de VS dit niet langer kunnen dulden: onder de reuzen van Afrika is er niet een zo belangrijk als Zaïre. Het heeft grote reserves van kobalt, industriële diamant, koper en belangrijke voorraden zink, tin, mangaan, zilver, niobium en tantalum. Langs de kust zijn er ook petroleum, steenkool, en een enorme mens landbouw- en hydro-elektrisch potentieel.'

Laurent Kabila gaat te ver. In amper zeven maanden tijd stoot hij door tot helemaal in

Kinshasa, drijft Mobutu op de vlucht en neemt diens plaats op de presidentiële stoel in. Hij installeert een nationalistisch georiënteerde regering, boekt opmerkelijke resultaten, en onderwerpt iedereen die geïnteresseerd is in de Congolese bodemschatten aan spelregels die in eerste instantie de Congolese bevolking ten goede moeten komen. De oorlog om Kabila ten val te brengen, staat daarom reeds van bij zijn machtsovername op de militaire VS-agenda. Welk scenario men daarbij voor ogen houdt, staat reeds genoteerd in het Pentagon-rapport van 1996: 'In het verleden was Zaïres stabiliteit en eenheid het belangrijkste voor de Amerikaanse regering. Deze aanpak zou wel eens volledig failliet kunnen blijken. Het ondersteunen van een afgescheiden provincie of regio zou een buitengewoon riskante politiek zijn, die tot burgeroorlog kan leiden. Maar als het alternatief bestaat uit het verder

wegzinken in anarchie, zouden de VS zich gedwongen kunnen zien de teerlingen te werpen en te kiezen voor de riskante weg.' Het is precies deze optie die vandaag wordt gerealiseerd, hetgeen nog eens bevestigd wordt in een document dat in juni 1999 in de Amerikaanse senaat werd besproken: 'Zolang het machtsvacuüm in Congo aansleept, zullen andere landen rechtstreeks tussenkomen of zullen ze gewapende opstanden steunen om hun eigen belangen te vrijwaren... De oplossing is het herstel van de staat in Congo. Dat herstel kan er nooit komen zolang Kabila geen gesprekken aanknoopt met de rebellen, de politieke partijen en de civiele maatschappij, met het oog op het bereiken van een akkoord over de manier waarop Congo kan heropgebouwd worden of, indien nodig, over een manier om Congo te verdelen... Hoe goed de bedoelingen ook zijn, een interventie voor de opdeling van het Afrikaanse